

Al cap d'una dodècada

En fer la presentació de la primera edició d'aquesta obra, ara fa més de deu anys, subratllem la necessitat i la utilitat dels llibres d'estil corporatius i l'encert dels criteris aplegats en aquest MANUAL D'ESTIL en concret. Els llibres d'estil corporatius, dèiem, són la base de la qualitat de les comunicacions públiques i del prestigi de cada organització; i aquest MANUAL D'ESTIL proporciona un cos d'orientacions complet i actualitzat a les persones i entitats que aspirin a la qualitat lingüística.

Avui que han transcorregut més de dotze anys podem refermar-nos en les dues afirmacions. En primer lloc, la mundialització ha conferit un nou valor estratègic a la competència lingüística, i encara podem reiterar amb molta més contundència el que dèiem en la primera edició: les persones, les corporacions i les societats que no aconseguixin un domini complet de la seva pròpia llengua veuran cada vegada més restringida la seva capacitat d'influència en el seu entorn d'activitat. La incompetència lingüística porta a la marginalitat.

L'explosió de comunicacions que caracteritza la societat mundial del coneixement reclama una expertesa comunicativa —i eminentment lingüística— que converteix la qualitat expressiva en un factor clau en tots els àmbits d'activitat. Les administracions i els serveis públics han de trobar un llenguatge precís, respectuós, pròxim i planer per comunicar amb la ciutadania. Els centres d'ensenyament i recerca deuen en bona part el seu prestigi a un ús rigorós dels diferents llenguatges d'especialitat i a la competència lingüística de tots els membres de la comunitat acadèmica. Els mitjans de comunicació que volen mantenir la credibilitat de les seves audiències no sols han de trobar el llenguatge adequat per a cadascun dels espais, sinó ser capaços de plasmar les innovacions lingüístiques que acompanyen les transformacions constants del dia a dia arreu del món. Els creadors i les indústries culturals només poden establir una comunicació intensa i efectiva amb els seus públics si les seves obres i productes es caracteritzen per l'enginy i la força del llenguatge. Avui més que mai abans, sense qualitat lingüística no hi ha cap feina consistent, sòlida i sostenible.

I la concurrència multilingüe que és inherent a l'expansió d'aquest espai mundial de comunicació no fa més que augmentar l'exigència de qualitat per a cada idioma, per a cada comunitat lingüística, per a cada corporació i cada persona que vulgui intervenir en el món des de la segura confiança en la pròpia llengua com a part irrenunciable de la contribució que pot fer a la civilització mundial. Sense una bona competència en la llengua pròpia, és molt difícil, per no dir impossible, que una persona o una corporació adquireixin una bona competència multilingüe.

Ara bé, si la qualitat de la llengua és indispensable tant per a les persones com per a les corporacions o per al conjunt de les societats, és sobretot per a les corporacions que els manuals o llibres d'estil adquireixen un valor especial de referent compartit. Les opcions lingüístiques de cada organització formen part inseparable de la seva imatge corporativa i de la qualitat del producte o servei que ofereix. Dit d'una manera més crua i directa: la deixadesa o la incoherència lingüístiques dels textos produïts per una corporació produeixen uns efectes clarament negatius, i sobretot entre el públic més conscient i més influent.

Per això, com ja feiem en presentar la primera edició, cal saludar l'aparició progressiva en l'espai lingüístic català de nous llibres, criteris o manuals d'estil de corporacions de molt

diversos àmbits —molts dels quals fan referència a aquest MANUAL. I l'esforç d'actualització que en molts de casos s'hi ha aplicat respecte a les primeres versions.

Es tracta sobretot, com havíem dit ja fa més de dotze anys, d'un signe positiu de l'interès social per la qualitat lingüística, encara que també reflecteixen la voluntat de facilitar les orientacions imprescindibles a uns professionals que no van poder adquirir una competència lingüística prou elevada ni prou específica al llarg dels seus estudis. Ens equivocariem si entenguéssim que els llibres o manuals d'estil tenen tan sols una funció local i transitòria de compensació dels dèficits lingüístics de les generacions que no van poder aconseguir un bon domini de la llengua. En totes les llengües, inclosa la més usada i apresada arreu del món, que és l'anglesa, hi ha la clara consciència que l'ús precís i rigorós, flexible i natural de la llengua exigeix l'elaboració detallada i sistemàtica de criteris d'estil i l'accessibilitat fàcil i general dels ciutadans a aquests criteris —i sobretot dels professionals que més intervenen en la comunicació pública.

La disponibilitat d'obres normatives —que també ha millorat en el cas del català al llarg d'aquesta dècada— no arribarà mai a invalidar el paper dels llibres i manuals d'estil. La normativa no abasta mai tots els gèneres i tipus de comunicació, perquè se centra en la llengua general i en la varietat estàndard, i no es proposa d'ordenar els usos dialectals ni els llenguatges d'especialitat, que a vegades són una part important de les comunicacions corporatives. I fins i tot dins el ventall de les opcions normatives pròpies de la llengua general i la varietat estàndard, no sols és legítim, sinó indispensable, que cada corporació expliciti quines són les convencions que adopta per als textos corporatius i les que deixa a criteri dels textos emesos individualment pels professionals que hi treballen o col·laboren.

Finalment, hi ha un aspecte que cal subratllar en la funció social —i sobretot corporativa— dels llibres d'estil: la seva voluntat d'actualització permanent. És precisament aquest interès el que ha mogut els autors i editors d'aquest manual a fer-ne una nova edició. I no és casual que una part de les innovacions introduïdes —tant en el contingut com en el format— es degui a l'aparició i l'expansió justament durant la passada dècada de noves formes i nous suports electrònics de comunicació. La facilitat de consulta i la inclusió de grans quantitats d'informacions es veuen enormement afavorides amb el CD-ROM que inclou l'obra. Però al mateix temps els continguts de les convencions comencen a reflectir les especificitats nascudes de les noves comunicacions electròniques, com és el cas de la referenciació de fonts electròniques.

No dubto que les futures actualitzacions que probablement caldrà fer d'aquest MANUAL encara hauran de ser més generoses en aquests dos fronts. No és casual l'aparició recent de llibres d'estil concebuts específicament per a mitjans electrònics —com el de VilaWeb (cf. la referència al capítol XXIII, § 3.6)—, ni la difusió aconseguida pels manuals de redacció per a Internet (una simple consulta a Amazon.com ens mostra com han proliferat en anglès a partir del 2000), ni tampoc l'expansió que es produeix en l'accessibilitat en línia a recursos i criteris de suport a la redacció (tallers o laboratoris d'escriptura), cada vegada més freqüents, sobretot en el món universitari. Serà íntegrament digital i accessible en línia la propera edició d'aquest manual? Potser no, però gairebé segur que dedicarà més atenció a l'estil específic de la redacció vehiculada electrònicament i als suports electrònics de consulta. L'autoexigència dels autors, que em complau de constatar i per la qual els felicito, em fa pensar que compareixen aquesta expectativa i que hi sabran donar resposta.

ISIDOR MARÍ